

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת תרומה תשע"ה לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון א'כ

הם בגדרי הטבע כלל, ואין שום מחיצה גשמי מפסקת אצלה, שאינה תופסת מקום כלל. והרי אנו רואים שאפילו רק על הארון אמרו עליה (יומא כא.) שמקום ארון אינו מן המדה, וכעין זה היה במקדש עומדים צפופים ומשתחווים רווחים (אבות ה-ה). ואם כן מכל שכן במעשה אלקים ממש. ועל כן שפיר צוה ה' למשה, ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה, ואחר כך אל הארון תתן את העדות, כי אין הכפורת מעכבת בפני לוחות האלו, שיוכלו ליתן אותם בתוכו גם כאשר הכפורת עליו מלמעלה.

אבל הקמת המשכן היה כבר אחר חטא העגל, ששיבר משה רבינו את הלוחות הללו. ונאמר לו מפי ה', פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים, וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונות אשר שברת (לד-א). והלוחות השניות אינם עוד מעשה אלקים, אלא אבן דומם ממחצב של סנפרינון, וזה אי אפשר להכניס כאשר יש הכפורת למעלה על הארון. ולכן נאמר להלן מתחלה, ויתן את העדות אל הארון, ואחר כך ויתן את הכפורת על הארון מלמעלה. – אמנם רש"י לא ניחא ליה בפירוש זה, דהרי לשיטתו פרשה זו

ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה, ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך (כה-כא). וברש"י לא ידעתי למה נכפל שהרי כבר נאמר ונתת אל הארון את העדות. ויש לומר שבא ללמד שבעודו ארון לבדו בלא כפורת, יתן תחלה העדות לתוכו ואחר כך יתן את הכפורת עליו. וכן מצינו כשהקים את המשכן נאמר, ויתן את העדות אל הארון, ואחר כך ויתן את הכפורת על הארון מלמעלה (שמות מ-כ). וברמב"ן הקשה דמשמעות הכתוב הוא יותר שאחר שיתן הכפורת על הארון, כאשר אמר, יתן בארון את העדות, כי ארון יקרא גם בהיות הכפורת עליו ע"ש.

ונראה דהנה פרשה זו של תרומת המשכן, אינו מבואר להדיא בקרא אימתי נאמרה. ודעת רש"י (לא-יה) שנאמרה לאחר מעשה העגל, ואין מוקדם ומאוחר בתורה. אבל דעת הזוהר הק' (פ' ויקהל קצה. קצו.) שפרשה זו נאמרה למשה קודם מעשה העגל. וכן נראה דעת האבן עזרא ובדעת זקנים כאן, וברמב"ן (לה-א). והנה אי נימא דפרשה זו נאמרה קודם חטא העגל, אם כן המדובר כאן הוא מלוחות הראשונות, שאמר עליו הכתוב (לב-ו) והלוחות מעשה אלקים המה, ואם כן אין

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ושמחה ומתוך שבח והודי' להשי"ת, הננו מגישים מעומקא דליבא, ברכת מולא טבא וגדיא יאה, קדם עטרת ראשנו

~ כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ~

לרגל השמחה השרויה במעונו בתגלחת הנכד הילד יצחק יעקב נ"ו בן חדב"ן הרה"ג רבי יואל זוייסמאנדל שליט"א

ולרגל הולדת הנין אצל נכדו הרב אברהם ברוך באב"ד שליט"א

חתן הרה"ג רבי אהרן ישעי' ראזנער שליט"א דומ"ץ סאמבאטהעלי

יהא רעווא שיזכה לשובע שמחות ורב תענוג ונחת דקדושה מכל יו"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עד ביאת גוא"צ בב"א.

וּנְרָאָה דהנה הכתוב אומר וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקודש (ויקרא טז-יז). ובמדרש רבה (שם כא-יב) אמר רבי אבהו וכהן גדול לא אדם היה, אלא כההוא דאמר רבי פנחס בשעה שהיה רוח הקודש שרוי עליו, היו פניו בוערות כלפידים [יוצא מכלל אדם לכלל מלאך. מת"כ], הה"ד (מלאכי ב-ז) כי שפתי כהן ישמרו דעת וגו' כי מלאך ה' צבאות הוא ע"כ. והיינו כי בבואו אל הקודש נהפך החומר לצורה, ונשמת אדם הוא אש, נר ה' נשמת אדם (משלי כ-ז), כי היא חלק אלקי ממעל ממש, אשר ה' אלקים אש אוכלה הוא (דברים ד-כד), ולכן היה בוער כלפיד אש.

וְהִנֵּה במתן תורה אמרו חז"ל (עבודה זרה ה.) לא קבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולטת בהם שנאמר (תהלים פב-ו) אני אמרתי 'אלקים' אתם, וחבלתם מעשיכם (בחטא העגל) אכן 'כאדם' תמותון ע"כ. הרי דקודם חטא העגל לא היו קרויין אדם אלא אלקים, עד שלא שלטה בהם מיתה. ואם כן היו כולם ראויין ליכנס באהל מועד לפני ולפנים, כי רק כל 'אדם' לא יבוא. ומכל שכן שמשא 'איש האלקים' בודאי היה שרי לו להכנס שם. ורק אחר שחטאו ישראל בהעגל, אז ירדו כולם ממדריגתם, וגם מעלתו של משה נפגם שאמר לו ה' לך רד (שמות לב-ז), רד מגדולתך (ברכות לב.), ושוב אינם ראויין להכנס לפני ולפנים. ולכן אמירת פרשת זו למשה שהיה עוד קודם החטא, ואז היה ראוי להכנס לפניו, אמר לו ה' 'ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת', שמשא יכנס לפניו, ושם ידבר ה' אליו. אבל הקמת המשכן היה כבר אחר החטא, שאינם עוד בבחינת אלקים אתם, אכן כאדם תמותון, והרי כל אדם לא יבוא לאהל מועד, על כן היה הקול יוצא מבין הכרובים, ונשמע למשה בחוץ בעמדו באהל מועד.

וּמַעַתָּה אילו לא חטאו ישראל בעגל היה ראוי למשה ליכנס לפני ולפנים ולשמוע הדיבור, ורק החטא גרם מה שדיבר ה' אליו מאהל מועד. ולכן כאשר אמר הכתוב ויקרא אל משה וידבר ה' אליו 'מאהל מועד', ולא מעל הכפורת כמו שאמר לו מתחלה, סיים הכתוב 'לאמור', צא ואמור להם דברי כבושין, 'בשבילכם הוא נדבר עמי', עבור שחטאתם בעגל הוא נדבר עמי באופן הזה שהקול נשמע לאהל מועד בחוץ, ואי אפשר לי להכנס לפניו, כפי המדובר בתחלה, ונועדתי לך מעל הכפורת. [ועיין באבן עזרא (שמות מ-לה) שמשא היה בן בית, והיה תמיד נכנס לפני ולפנים

נאמר למשה אחר חטא העגל, ואם כן הכתוב כאן מיירי בלוחות שניות, ואיך יתכן ליתנם בהארון אחר נתינת הכפורת עליו. ועל כרחק צריכין לפרש שבעודו ארון לבדו בלא כפורת יתן תחלה העדות לתוכו, ואחר כך יתן את הכפורת עליו.

*

וְהִנֵּה בבעל הטורים (כה-י) כתב, ארון אותיות ארון, שיש בה ארון של ישראל (שמור"ר נ-א) ע"כ. ובפשטות כי תורה אור (משלי ו-כג), ובתוך הארון היו מונח העדות. ונראה עוד דאיתא בירושלמי (יומא ה-ג), דכשנכנס הכהן גדול ביום הכפורים לקדשי קדשים לכפר, עד שלא ניטל הארון, היה נכנס ויוצא לאורו של ארון [לאור השכינה שהיתה שרויה על הארון, כדכתיב ונהורא עמיה שריא (דניאל ב-כב). אי נמי הוזהב מבריק ומאיר. קרבן העדה]. משניטל הארון היה מגשש [ממשש באפילה] ונכנס מגשש ויוצא ע"ש. הרי דהארון היה מאיר, ושפיר מובן הרמז של ה'ארון' שהוא אותיות 'אורן'. ויש להוסיף דהנה בהארון היו מונחים לוחות הברית, ואיתא במשנה (אבות ה-ו) כי הלוחות נבראו ערב שבת בין השמשות. וכתוב ברע"ב שם ונגללים היו וחצובים מגלגל חמה (שהש"ר ה-יד) ע"ש. ואם כן עצם הלוחות היו מאירים מגלגל החמה, ושפיר האיר הארון להכהן הגדול שנכנס לפני ולפנים. [ועיין בחתם סופר פ' תשא קמח. ד"ה ויהי].

*

וְשׁוּב אמר ה' למשה, ונועדתי לך שם, ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים אשר על ארון העדות, את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל (כה-כב). וברש"י ובמקום אחר הוא אומר (ויקרא א-א) וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, זה המשכן מחוץ לפרוכת, נמצאו שני כתובים מכחישים זה את זה, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם, (במדבר ז-ט) ובבא משה אל אהל מועד וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפורת וגו', משה היה נכנס למשכן, וכיון שבא בתוך הפתח קול יורד מן השמים לבין הכרובים, ומשם יוצא ונשמע למשה באהל מועד (ספרי סוף פרשת נשא) ע"כ. ויש לומר בזה עוד, ויתבאר גם כן מה שנאמר ברש"י שם, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמור, צא ואמור להם דברי כבושין, בשבילכם הוא נדבר עמי וכו' ע"ש. ולכאורה אין רמז בהכתוב שיאמר להם דברי כבושין דייקא. וגם למא זה נרמז דייקא כאן.

לשמוע הדיבור ע"ש. ולדעתו לא נפגם מעלת משה בחטא העגל, כיון שהיה אז בשמים, ונשאר בגדר איש אלקים, ולא נכלל בלאו דכל 'אדם' לא יבוא באהל מועד].

*

והנה בחתם סופר (קכא. ד"ה ואל) כתב, ואל הארון נתן את העדות אשר אתן אליך, רמז לשברי לוחות, דאלו לוחות שניות אותם לא נתן הקב"ה למשה, כי משה חצבם והעלם להר והקב"ה כתב עליהם ככל הדברים 'ואשר אתן אליך' הם הלוחות הראשונות שנשברו, אותם נתן הקב"ה למשה רבינו ע"ה ע"כ. והיינו כמאן דאמר דשברי לוחות מונחים גם כן בארון.

והנה בגמרא (ברכות ה:) למדו מזה, הוזהרו בזמן ששכח תלמודו מחמת אונסו [שחלה או שנטרד בדוחק מזונות, הוזהרו בו לכבדו], דאמרינן לוחות ושברי לוחות מונחים בארון ע"כ. ובריי"ף (בעין יעקב) פירש הדמיון, דכשנשברו הלוחות פרחו האותיות מהן באויר (פסחים פב:), וזמן ששכח תלמודו ופרחה ממנו חכמתו הוא כשברי לוחות ע"כ. והדמיון הוא, כי הלוחות הם אבנים דוממים כמו שאר האבנים, רק על ידי שנכתבו עליו האותיות קבלו קדושה, ואם כן כאשר נמחקו האותיות היה להם לחזור כמו שהיו מקודם, ואף על פי כן נוהגין בו קדושה כיון שפעם היו עליו אותיות התורה. ועל דרך זה הוא החכם ששכח תלמודו, הגם שפרחה ממנו חכמתו, אבל בהיות שפעם היה עליו אותיות התורה שלמד, נשאר עליו קדושתו לעולם. וראיתי להקשות בשם ספר אור הישר מהא דאמרינן (שבת קטז:) בספר תורה שנמחקו אותיותיו לגמרי שפקעה קדושתו, ואין מצילין אותו מן הדליקה בשבת ע"כ.

ונראה לומר באופן אחר קצת, כי הנה התורה הקדושה מסיימת, ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל (דברים לד-יב). וברש"י לכל היד החזקה, שקבל את התורה בלוחות בידיו וכו'. לעיני כל ישראל, שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם שנאמר (לעיל ט-יז) ואשברם לעיניכם, והסכימה דעת הקב"ה לדעתו שנאמר (שמות לד-א) אשר שברת, יישר כחך ששברת (שבת פז:) ע"כ. ויש להבין הא מציינו בקריאת התורה, שיכוין שיתחיל תמיד לקרוא בדבר טוב ויסיים בדבר טוב (רמ"א או"ח סימן קלח-א). ובתוספות (נדה עג.) כתבו דלכן סיימו הש"ס במאמרו של תנא דבי

אליהו, כדי לסיים בדבר טוב, ואיתא נמי כן במגילה (כח:), והכי נמי אמרינן (ברכות לא.) שכן מציינו בנביאים הראשונים שסיימו דבריהם בדברי שבח ותנחומין ע"כ. ולמה סיימה התורה שבחו של משה, וכמו כן סיום התורה כולה, בשבירת הלוחות.

ויש לומר על פי מה שפירש הרה"ק מרוזין זי"ע מה שאמר משה ואשברם לעיניכם, שזהו על דרך שמצינו ביוסף שנאמר ויאסור אותו לעיניהם (בראשית מב-כד), וברש"י לא אסרו אלא לעיניהם, וכיון שיצאו הוציאו והאכילו והשקדו (ב"ר צא-ח). כן היה שבירת הלוחות רק לעיניהם, שהיתה נראה לפי העין שנשברו והאותיות פרחו ממנו, אבל לאמיתו הכל נשאר בשלימותו כבתחילה ע"כ. (הובא במעינה של תורה שם. וכן כתוב בשפתי צדיק פ' עקב אית לז.) ואם כן שבירת הלוחות היה רק אחיזת עינים כאילו גם פנימיותם נשברו, אבל באמת מעלתם נשאר כמו מתחלה, אלא שהכל היא בהסתר. וזהו שסיימה התורה, ולכל המורא הגדול אשר עשה משה, היינו שבירת הלוחות, היה רק לעיני בני ישראל, אבל לא לאמיתו. והתורה הודיע לנו זאת בסופה, שלא נחוש שהיה קצת קלקול בתורה במה ששיבר משה את הלוחות, כי לא כן הוא, אלא דברי ה' ומעשיו הכל נצחיים, ותורה זו תמימה היא, כי לא נשברו הלוחות אלא לעיניהם.

ולפי זה מובן שפיר מה ששברי לוחות מונחים בארון, שאין זה רק מצד החשיבות שהיה להם בעבר, אלא גם עתה בשבירתם עדיין שלמים הם, ולא פרחו האותיות ממנה רק לעינינו אבל לא לאמיתו, ושפיר יש לכבדם כמו בראשונה. וממילא לא דמי לספר תורה שנמחקו אותיותיה, כי שם לא נשאר כלום על הקלף, ולכן פקעה קדושתה ואין מצילין אותה בשבת.

והנה על דרך זו הוא בזמן ששכח תלמודו, הן ידוע שכל מה שאדם לומד נחקק במוחו ובזכרונו, ונשאר שם לעולם, וגם כאשר שוכח הדברים לא נאבדו ממנו, אלא שחסר לו הכלים והשרירין שבמוח שיוכל להוציאו מן הכח אל הפועל. ועל דרך אדם שישן, שבשעת שינתו אינו זוכר לימודו. והרי מציינו כמה פעמים שאדם שוכח דבר, אבל כי מדכרי ליה מדכר (פסחים קכ:). ויש כהיום רפואות שיכולים לרענן את המוח, ודברים שהיו נשכחים ממנו שנים רבות הוא מתחיל לזכור. ומעתה הזמן ששכח תלמודו, היינו רק שאינו יכול להוציאו מן

מבואר בגמרא (ראש השנה כא.) כתיב (תהלים יב-ז) אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים, [שאדם יכול לדרוש כל דבר ודבר במ"ט ענינים, ז' שביעיות], רב ושמואל חד אמר חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכולם ניתנו למשה חסר אחת שנאמר (שם ה-ו) ותחסרהו מעט מאלקים ע"כ. והנה לכאורה הלשון סותר עצמו, דמתחלה אמר וכולם ניתנו למשה, ושוב אמר חסר אחת, והוי ליה למימר ומ"ט מהן ניתנו למשה.

ובלקוטי תורה להאר"י הק' (פ' ואתחנן על הפסוק ויתעבר ה') כתוב, כי קודם שחטאו ישראל היה משה בתכלית השלימות, והיה משיג שער החמישים של נ' שערי בינה הגדול מכולם, וכשחטאו ישראל בעגל נעלם ממנו. וזהו שכתוב לך רד כי שחת עמך (שמות לב-ז), רצה לומר רד ממנין לך [משער הנ' שבגימטריא לך]. וזהו שאמרו חז"ל חמישים שערי בינה נבראו בעולם, וכולם ניתנו למשה חסר אחת, פירוש מעיקרא כולם ניתנו לו, ואחר כך חסרוהו אחת וכו' ע"ש.

ולכאורה כיון דקודם שבירת הלוחות אין שכחת התורה, איך יתכן שישכח משה שער הנו"ן שלימד אותו ה', הלא חרות על הלוחות. ומזה למד משה מה' שראוי לו שישבר את הלוחות, וזה יביא אתו שכחת התורה, ותפגע גם במשה שישכח ממנו שער הנו"ן. וזהו שרמז ששיבר משה את הלוחות 'מדעתו', ממה שאמר לו ה' שיחסר מדעתו חלק מהתורה, שער הנו"ן, וזה לא יתכן אלא בשבירת הלוחות, על כן שיבר אותם, והסכים ה' על ידו.

וזוהו שסיים התורה בשבירת הלוחות, אשר עשה משה לעיני כל ישראל, שזהו חלק משבחו של משה, שהגם שידע כי שבירת הלוחות הללו יפגע בו שיהא ניטל ממנו שער הנו"ן, אף על פי כן הפקיר עצמו לטובתן של ישראל, כדי שיהיו ישראל פנויים, ויקל על ידי זה עונשם.

הכח אל הפועל, אבל תוך תוכו מונח כל התורה שלמד בזכרונו. והוא עדיין ארגז מלא ספרים, אלא שחסר לו המפתח שיוכל לפותחו. אבל עצם התורה שיש בתוך החכם הזה לא נשתנה כלל ממה שהיה מקדם, שלא פרחה ממנו האותיות ונאבדו. ולכן שפיר אמרו הזהרו בזקן ששכח תלמודו, כי הוא דומה לשברי לוחות המונחים בארון, מפני שבתוך תוכם נשארו האותיות כמו מקדם, שלא נשברו אלא לעיניהם. ועל דרך זה הוא גם הזקן ששכח תלמודו, ראשו עדיין מלא תורה, אלא שאין לו הכלים שיוכל להוציאו מן הכח אל הפועל. [שוב ראיתי נקודת הדברים במהר"ל בנתיבות עולם (נתיב התורה פרק יב), והוסיף עוד שסילוק התורה מחמת אונסי הגוף אין זה נחשבת סילוק, ולעולם הבא כאשר לא יהיה מניעה מצד הגוף, שוב תהיה תורתו עמו ע"כ].

*

עוד יש לומר הדמיון של זקן ששכח תלמודו לשברי לוחות, דאיתא בגמרא (עירובין נד.) אמר רבי אלעזר מאי דכתיב (שמות לב-טז) חרות על הלוחות, אלמלא לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל [חרות משמע חקוק ואינו נמחק לעולם, על ידי הלוחות היתה תורה חקוקה לישראל מהשתכח מהן עולמית] ע"כ. ואם כן בשבירת הלוחות מונח הכח של שכחת התורה. וכיון שיש להקפיד בכבודן של שברי הלוחות, כמו כן גם בזקן ששכח תלמודו. [שוב ראיתי כן בשל"ה תורה אור פרשת ויקהל אות טו]. ונראה דהגם דאחר זה ניתן לנו לוחות שניות, מכל מקום יתכן שבהם לא היו האותיות חרותים על הלוחות, אלא כמבואר בקרא לשון כתיבה סתם, ולפי זה עליהם לא נאמר מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדים (שבת קד.). וגם אם נאמר שאף הלוחות השניות היו חרותים, מכל מקום כיון שלא הזכירו הכתוב, הרי זה מורה שלא היה בהם כח זה שיהיו חקוקים מהשתכח מישראל עולמית.

ועל פי זה נראה לבאר מאמרם ששיבר משה את הלוחות 'מדעתו', והסכים הקב"ה עמו, דהנה

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' יואל לאנדא הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות	מוה"ר ר' עזריאל יודא ברייער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו לצול טוב	מוה"ר ר' אליעזר ברוך פריעד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו לצול טוב	מוה"ר ר' שמואל דוד פישער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו לצול טוב
---	---	--	--